

Nr 74.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens skeppsprovninganstalt; given Stockholms slott den 9 februari 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anför efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet:

I årets statsverksproposition (tionde huvudtiteln, punkt 63) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1940/41 såsom bidrag till skeppsprovninganstalten i Göteborg beräkna ett anslag av 10,000 kronor. Jag torde nu få ånyo anmäla detta ärende.

De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 augusti 1934 inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om Chalmers tekniska instituts omorganisation till en teknisk högskola framställde i sitt den 12 november 1935 i ämnet avgivna betänkande förslag bland annat om skeppsbyggeriundervisningens koncentrerings till Göteborg samt anläggning

de därstädes i samband med nybyggnader för fackavdelningen för skeppsbyggeri av en modellränna av den storleksordning, att den även kunde stå industrien till tjänst. I fråga om organisationen av driften vid modellrännan och därmed sammanhängande frågor anförde de sakkunniga bland annat följande:

Ett synnerligen betydelsefullt spörsmål vore huru driften vid modellrännan borde vara organiserad. Åt denna fråga hade de sakkunniga ägnat ingående överläggningar. Därvid hade det för dem framstått som den bästa lösningen, att modellrännan inordnades i en särskild skeppsprovninganstalt, vilken borde drivas såsom ett från den nya tekniska högskolan i stort sett fristående företag. Skeppsprovninganstaltens räkenskaper borde hållas helt skilda från högskolans.

Anstalten hade att fylla ett dubbelt ändamål, nämligen dels att stå undervisningen vid högskolan och forskningen till tjänst dels ock att utföra prov för industriens räkning. Det handtag, staten komme att lämna industrien genom att ikläda sig kostnaderna för modellrännans uppförande, torde enligt de sakkunnigas mening böra kompenseras av att industrien å sin sida åtog sig ansvaret för driftens uppehållande och, i den mån inflytande avgifter för provningar och donationsmedel för forskningsarbetet icke komme att täcka de löpande utgifterna för anstalten, bisträckte med erforderliga medel. Enligt vad de sakkunniga hade sig bekant nedlades för närvarande utomlands så pass betydande belopp för provningar för den svenska varvsindustriens räkning, att — sedan anstalten väl kommit i gång — någon nämnvärd risk för underskott näppeligen kunde vara att befara. Styrelsen för Chalmers tekniska institut hade meddelat de sakkunniga, att från industrihall redan garanterats ett kapital av 50,000 kronor för bestridande av de kostnader, som bleve förenade med driftens vid anstalten igångsättande. Såsom chef för anstalten borde finnas en föreståndare, vilken borde åläggas viss undervisningsskyldighet inom högskolans avdelning för skeppsbyggeri. Staten skulle såsom motprestation härför tillförsäkra anstalten ett mindre årligt anslag, förslagsvis 3,500 kronor.

I proposition nr 135 till 1936 års riksdag angående Chalmers tekniska institut m. m. framlades förslag om den högre tekniska skeppsbyggeriundervisningens ordnande. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anslöt sig i nämnda proposition i princip dels till de sakkunnigas förslag om koncentration av den egentliga skeppsbyggeriundervisningen till Göteborg, dels ock om upprättandet av en skeppsprovninganstalt därstädes i anslutning till fackavdelningen för skeppsbyggeri. Departementschefen, som icke fann sig beredd att för det dåvarande framlägga definitivt förslag till skeppsprovninganstaltens ekonomiska och administrativa organisation, erinrade emellertid, att så gott som enstämmigt vitsordats betydelsen för varvsindustrien av att en dylik anstalt snarast komme till stånd inom landet. Det förefölle enligt departementschefens mening vara av stor betydelse, att statsmakterna, då möjlighet erbjödes att på en gång tillgodose såväl utbildningsändamålet som industriens intressen, icke försummade detta tillfälle att stödja och befrämja utvecklingen av den för vår folkförsörjning så betydelsefulla skeppsbyggeriindustrien.

På framställningar av Kungl. Maj:t hava 1936—1939 års riksdagar för bud-

getåren 1936/1937—1939/1940 för uppförande vid Chalmers tekniska högskola av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri jämte modellränna anvisat respektive 370,000 kronor, 500,000 kronor, 200,000 kronor och 500,000 kronor eller tillhopa 1,570,000 kronor. Till utrustning för skeppsbyggeriinstitutionen m. m. hava av 1937 och 1939 års riksdagar anvisats sammanlagt 280,000 kronor; därjämte har i 1940 års statsverksproposition (VIII H. T. p. 118) hemställts om anvisande av ytterligare 80,000 kronor för ändamålet.

I skrivelse den 17 november 1939 har *styrelsen för Chalmers tekniska högskola* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels godkänna av styrelsen uppgjort, i skrivelsen närmare omförmålt förslag till organisation av skeppsprovvningsanstalten, dels ock av riksdagen för budgetåret 1940/41 såsom bidrag till anstalten äska ett anslag av 10,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen anfört i huvudsak följande:

Institutionsbyggnaden för skeppsbyggeriavdelningen vore numera i huvudsak färdigställd och hade redan delvis tagits i bruk för undervisningsändamål. Vad anginge modellrännan och de till densamma anslutna lokalerna beräknade styrelsen, att byggnadsarbetena i stort sett kunde bringas till avslutning före 1939 års utgång. Under våren 1940 vore det avsett att inmontera den maskinella utrustningen.

De sakkunniga hade tänkt sig, att modellrännan skulle inordnas i en särskild skeppsprovvningsanstalt, vilken borde drivas såsom ett från högskolan i stort sett fristående företag. Styrelsen delade denna uppfattning och finge för sin del föreslå, att ifrågavarande anstalt betecknades skeppsprovvningsanstalten i Göteborg.

Vad anginge anstaltens administrativa ledning hade det förefallit styrelsen som den lämpligaste lösningen, att styrelsen för Chalmers tekniska högskola samtidigt fungerade såsom jämväl styrelse för skeppsprovvningsanstalten. Härigenom ernåddes en samordning av de olika intressen, som kunde göra sig gällande vid anstaltens drift. Styrelsen, som vore betungad av ett flertal andra betydelsefulla uppgifter, torde emellertid icke med fördel kunna påläggas den omedelbara ledningen av anstalten. Med hänsyn härtill syntes det nödvändigt, att en särskild *direktion* utsåges för anstalten. *Direktionen* skulle inför högskolans styrelse svara för anstaltens skötsel samt äga att årligen till styrelsen inlämna berättelse för anstaltens verksamhet och ekonomi. Å *direktionen* skulle ankomma att anställa anstaltens personal. Utlåtande från anstalten skulle utfärdas i *direktionens* namn och på dess ansvar. Taxa för provningar och utlåtande samt ifrågasatta inköp av dyrbarare maskiner och apparater skulle underställas styrelsens godkännande. *Direktionens* åligganden i övrigt skulle regleras genom särskilda av styrelsen för anstalten utfärdade stadgar. Till *direktionsledamöterna* skulle utgå ersättning enligt de grunder, som gällde för ledamot av kommitté. *Kostnaderna* syntes kunna uppskattas till i runt tal 500 kronor.

Enligt styrelsens mening vore det av synnerlig vikt, att styrelsen och *direktionen* vid sin sida erhöle en större nämnd, vari olika intressen bleve företrädade. Denna nämnd, vilken årligen skulle sammanträda i Göteborg, skulle utgöra ett rådgivande organ, avsett att stimulera intresset för de arbets- och forskningsuppgifter, varmed skeppsprovvningsanstalten skulle selsätta sig, samt tillföra anstalten praktiska erfarenheter och uppslag. Sty-

relsen ansåge sig icke behöva räkna med några särskilda kostnader såsom ersättning till nämndens ledamöter.

Däremot torde det vara ofrånkomligt att beräkna ett belopp för sekreterargöromålets handhavande i direktionen och nämnden. Härför beräknade styrelsen 500 kronor.

Anstalten skulle stå under ledning av en föreståndare, vilken härför skulle uppbära ett årligt arvode av 3,500 kronor. Å föreståndaren skulle ankomma att närmast under direktionen vaka över att anstaltens skötsel och drift finge ett fast grundat kommersiellt anseende. Han borde vidare svara för anstaltens publikations- och forskningsverksamhet, bedöma provningarnas karaktär och inför direktionen vara föredragande i de ärenden, som berörde anstalten. För att stimulera föreståndarens intresse att utvidga och förkovra anstaltens verksamhet borde han på den årliga av affärsverksamhet inflytande bruttoinkomst, som överstege 50,000 kronor, få uppbära tantiem, beräknat efter 5 procent. Då det arbete, som komme att åvila föreståndaren, måste betecknas såsom mycket krävande och ansvarsfyllt, ansåge sig styrelsen i motsats till vad 1934 års sakkunniga föreslagit icke böra ifrågasätta, att föreståndaren i denna sin egenskap ålades viss undervisningsskyldighet inom högskolans avdelning för skeppsbyggeri.

Närmast under föreståndaren skulle lyda anstaltens överingenjör med ett årsarvode av 11,000 kronor. Jämväl överingenjören borde äga uppbära tantiem och finge styrelsen i sådant avseende föreslå, att hans tantiem bestämdes till 10 procent å den av affärsverksamhet inflytande bruttoinkomst, som överstege 50,000 kronor för år. Överingenjören, som närmast hade att svara för arbetenas utförande inom anstalten, skulle också övervaka anstaltens kassarörelse och bokföring.

Den minimipersonal, som i övrigt måste anställas vid anstalten och som delvis torde kunna engageras mot en uppsägningstid av en å två månader, skulle utgöras av följande befattningshavare med angivna årliga lönebelopp:

1 ingenjör	kronor	5,000
1 elektriker och mekaniker	»	3,750
2 mekaniker (å 3,750 kronor)	»	7,500
2 modellsnickare (å 3,750 kronor)	»	7,500
1 ritare	»	3,000
1 skrivbiträde	»	2,500

Summa kronor 29,250.

Vad anginge dessa åtta befattningshavares pensionering hölle styrelsen före, att denna lämpligen borde ordnas i någon enskild pensionsinrättning. Kostnaderna härför syntes styrelsen till hälften böra bestridas av anstalten och beräknade styrelsen i runt tal 150 kronor för befattningshavare och år eller alltså för ändamålet i fråga sammanlagt 1,200 kronor.

För materiel, förbrukningsartiklar, elektrisk driftström, resor, tryckningskostnader m. m. torde böra beräknas ett belopp av 14,050 kronor.

Utgifterna för skeppsprovningens anstalten skulle alltså enligt förestående beräkningar ställa sig sålunda:

Arvoden till direktionsmedlemmarna	kronor	500
Sekreterarhjälp	»	500
Föreståndaren	»	3,500
Överingenjören	»	11,000
Övrig personal	»	29,250
Pensionsavgifter	»	1,200
Material, förbrukningsartiklar, elektrisk drift, resor m. m.	..	»	14,050

Summa kronor 60,000.

Byggnaden för skeppsprovningensanstalten med modellränna, som helt vore uppförd av statsmedel, inginge i statens allmänna fastighetsfond. Enligt principerna för fonden skulle rätteligen beräknas hyra för anläggningen, att erläggas antingen helt av skeppsprovningensanstalten eller ock med hänsyn till att provningsrännan även tjänade undervisningens intressen på lämpligt sätt fördelad mellan anstalten och högskolan. Ett efter sedvanliga grunder beräknat hyresbelopp skulle uppgå till betydande belopp, approximativt beräknat 80,000 kronor. Då i vart fall för nästa budgetår, under vilket inkörning och provning av den maskinella utrustningen skulle äga rum och någon kommersiell drift icke kunde komma i gång förrän under senare delen av budgetåret, anstaltens inkomster måste bliva i hög grad svävande, hade styrelsen ansett sig böra föreslå, att frågan om eventuell hyresersättning skötes på framtiden tills säkrare utgångspunkter kunde vinnas för denna frågas bedömning. På grund härav hade styrelsen i sina kalkyler icke nu räknat med någon hyra för byggnadens ianspråktagande för med densamma avsett ändamål.

Vad beträffade anstaltens *inkomster* stode ett av industrien tillskjutet belopp av omkring 50,000 kronor till förfogande som startkapital. Dessa medel omhänderhades för närvarande av styrelsen. Redan under första halvåret 1940 måste en del av detta kapital tagas i anspråk för inkörning och justering av maskiner och instrument. Dessa prov, vilka vore tidskrävande och vilkas noggranna utförande vore av högsta vikt för anstalten, måste komma att taga i anspråk även en del av budgetåret 1940/41. Försiktigheten bjöde, att man icke räknade med att anstalten kunde tagas i bruk för sitt egentliga ändamål förrän med årsskiftet 1940/41.

Därest inkomsterna av provningar beräknades för helt år till att börja med till 50,000 kronor, torde alltså för nästa budgetår böra kalkyleras med hälften av detta belopp eller 25,000 kronor. Av förenämnda av industrien till förfogande ställda belopp å 50,000 kronor torde för budgetåret 1940/41 kunna antagas återstå likaledes 25,000 kronor. Till anstaltens förfogande skulle alltså för budgetåret 1940/41 stå dels sistnämnda belopp av 25,000 kronor, dels ock en inkomst av provningar å 25,000 kronor eller tillhoppa 50,000 kronor. Då utgifterna enligt det föregående uppskattats till 60,000 kronor, skulle alltså en brist å 10,000 kronor uppkomma. För täckande av denna brist finge styrelsen föreslå, att statsmedel anvisades.

Det fölle av sig självt, att kostnadsberäkningarna under anstaltens första verksamhetsår och måhända även under det därpå närmast följande måste bliva tämligen approximativa. Styrelsen hyste emellertid den fasta förvissningen, att anstalten, ledd och administrerad efter sunda affärsprinciper, komme att framdeles visa sig kunna bära sina egna omkostnader. I den mån anstaltens ekonomi stabiliserades komme givetvis anspråken på statsunderstöd att kunna nedskrivs. I syfte att ernå en dylik stabilisering av ekonomin och för att möta eventuella konjunkturväxlingar ville styrelsen ifrågasätta, huruvida icke föreskrift borde meddelas om, att uppkommande överskott skulle intill ett belopp av förslagsvis 50,000 kronor fonderas för täckande av förluster å verksamheten och för nyanskaffning av maskiner och instrument.

Över högskolestyrelsens framställning hava infordrade utlåtanden afgivits av kommerskollegium den 5 och statskontoret den 20 december 1939 samt av riksräkenskapsverket den 18 januari 1940.

Kommerskollegium har ej funnit anledning till erinran mot bifall till framställningen.

Statskontoret har anfört bland annat följande:

Enligt ämbetsverkets mening hade tillräckliga skäl icke anförts för inrättande av en särskild rådgivande nämnd. De praktiska erfarenheter och uppdrag, som en nämnd med ett sammanträde årligen kunde förväntas tillföra anstalten, torde utan svårighet kunna under hand införskaffas av en skicklig och driftig föreståndare för anstalten. Vidare ville ämbetsverket ifrågasätta, huruvida icke den föreslagna direktionen borde erhålla en annan benämning, förslagsvis »provningsanstaltens nämnd». Därjämte syntes det böra tagas under närmare övervägande, huruvida tillräckliga skäl förelåge för att särskild ersättning skulle utgå till ledamöterna i denna nämnd. Statskontoret ansåge sig för sin del sakna anledning tillstyrka den föreslagna ersättningen.

I anledning av förslaget om tantiem till föreståndaren och överingenjören finge ämbetsverket anföra, att tantiemsystemet icke torde böra komma till användning. Såsom framginge av 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (sid. 247 ff.) hade nämligen detta system icke ansetts längre böra tillämpas inom statsförvaltningen. Därast i enlighet härmed det föreslagna tantiemsystemet icke ansåges böra komma till användning, måste givetvis de föreslagna arvodesbeloppen höjas. I detta sammanhang syntes det ämbetsverket kunna ifrågasättas, huruvida icke — i varje fall till dess närmare erfarenhet kunde hava vunnits angående arten och omfattningen av anstaltens verksamhet — dessa båda befattningar borde ersättas av *en*, vilkens innehavare mot ett skäligen arvodesbelopp närmast finge svara för anstaltens arbetsuppgifter.

Den i övrigt föreslagna personalorganisationen undandrog sig ämbetsverkets bedömande. Ämbetsverket ville i detta avseende allenast betona angelägenheten av att erforderlig försiktighet iakttoges i fråga om anställande av personal, så länge anstalten ännu befunde sig på försöksstadiet. Vidare funne sig ämbetsverket icke kunna biträda förslaget, att dessa befattningshavare skulle med bidrag från anstalten få sin pensionering ordnad genom enskild pensionsinrättning. Om och i den mån särskilda pensionsförmåner ansåges böra beredas anstaltens personal, borde detta ske genom att i en framtid, då förutsättningarna härför förelåge, bereda befattningshavarna i fråga pensionsberättigande anställningar och således även i detta avseende jämställa dem med annan personal i statens tjänst.

Vad anginge sättet för redovisning av anstaltens inkomster, ansåge sig ämbetsverket böra förorda, att dessa, i likhet med vad fallet vore beträffande ett flertal andra statliga anstalter, uppfördes under särskild inkomstitel å riksstaten. Någon fondering av dessa inkomster för täckande av förlust å verksamheten och för nyanskaffning av maskiner etc. kunde ämbetsverket alltså icke förorda. I den mån medel behövdes för verksamheten, torde anslag härför i vanlig ordning böra äskas av riksdagen i form av anslag å riksstaten. Med hänsyn till de särskilda förhållanden, som förelåge under nästkommande budgetår, ville dock ämbetsverket icke motsätta sig, att inkomsterna under sagda år finge ingå som uppbörd å det nu begärda anslaget.

Riksräkenskapsverket anför i huvudsak följande:

Den föreslagna organisationen syntes riksräkenskapsverket bliva onödigt vidlyftig. Ämbetsverket ansåge i likhet med statskontoret, att de båda föreslagna befattningarna som föreståndare och överingenjör borde sammanslås till en befattning — förslagsvis benämnd föreståndare och överingenjör — med uppgift bland annat att närmast svara för anstaltens arbetsuppgifter samt

övervaka kassarörelsen och bokföringen. I detta sammanhang ville riksräkenskapsverket tillika föreslå att, för den händelse en direktion över anstalten inrättades vid sidan av styrelsen, direktionen gäves en annan benämning, förslagsvis »skeppsprovningensanstaltens förvaltningsnämnd».

Vidkommande förslaget rörande befattningshavarnas vid anstalten avlönings- och pensionsförhållanden anslöte sig riksräkenskapsverket till vad statskontoret därom anfört uti sitt utlåtande.

Kostnaderna för värme för skeppsprovningensanstalten hade högskolans styrelse med hänsyn därtill, att gemensam centraluppvärmning vore anordnad för anstaltens och högskolans lokaler, ansett böra bestridas av högskolans omkostnadsanslag. Riksräkenskapsverket ville emellertid för sin del föreslå en anordning, enligt vilken skeppsprovningensanstalten såsom ersättning för uppvärmning av de utav anstalten disponerade lokalerna till högskolan årligen erlade ett approximativt beräknat belopp. Motsvarande förfarande tillämpades exempelvis i fråga om riksräkenskapsverket, som årligen till kammarrätten betalade ersättning för uppvärmning av vissa av riksräkenskapsverket disponerade lokaler. Kostnaderna för lyse torde ock böra uppdelas mellan högskolan och anstalten, vilket lämpligen kunde åstadkommas genom anordnande av särskilda strömförbrukningsmätare.

Erforderliga medel till skeppsprovningensanstaltens utgifter för värme och lyse borde anvisas under ett för anstalten uppfört omkostnadsanslag, under vilket anslag medel även borde beräknas för anstaltens utgifter för materiel, förbrukningsartiklar, elektrisk driftström, resor, tryckningskostnader m. m. Riksräkenskapsverket förutsatte, att stat skulle fastställas för angivna anslag i överensstämmelse med det schema, som i allmänhet följdes vid upprättandet av omkostnadsstater för statliga verk och myndigheter.

I anledning av vad styrelsen anfört beträffande beräkning av hyra för anstalten ville riksräkenskapsverket framhålla, att särskilt hyresbelopp icke behövde upptagas i anstaltens omkostnadsstat, enär fastighetsfonden enligt gällande principer tillfördes ett mot hyresersättningen svarande belopp från vederbörande huvudtitels anslag »Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond».

Vad härefter anginge sättet för redovisning av skeppsprovningensanstaltens inkomster, anslöte sig riksräkenskapsverket helt till vad statskontoret i sitt förenämnda utlåtande i denna del förordat.

Chalmers tekniska högskola intoge ställning såsom huvudförvaltning med rätt att anlita statsverkets checkräkning i riksbanken (sv. förf.-saml. 1937: 184). Enligt riksräkenskapsverkets bestämda uppfattning saknades skäl för att giva den nyinrättade skeppsprovningensanstalten självständig dragningsrätt å statsverkets checkräkning. De för anstaltens utbetalningar erforderliga medlen torde fördenskull lämpligast böra tillhandahållas anstalten på så sätt, att anstaltens föreståndare hos högskolan i mån av behov — exempelvis en gång i månaden — rekvirerade medlen i fråga. Anstalten skulle alltså gentemot högskolan i ekonomiskt hänseende intaga ställning som förskottstagare. Härigenom skulle anstaltens kassaräkning komma att föras helt skild från högskolans räkenskaper. Skeppsprovningensanstalten borde däremot icke upprätta bokslut över sin verksamhet, utan borde sådant ingå i högskolans huvudbok. Det torde böra få ankomma på riksräkenskapsverket att utfärda närmare föreskrifter i ämnet. Vad anginge handhavandet av kassagöromålen och räkenskapsföringen vid anstalten borde bestyret därmed uppdragas åt högskolans kamrerare.

I fråga om skeppsprovningensanstaltens ställning inom statsförvaltningen funne riksräkenskapsverket det helt naturligt, att anstalten anknötes till det departement, som handhade handels-, industri- och sjöfartsärenden. Anstal-

ten borde sålunda sortera under handelsdepartementet, dit redan nu statens provningsanstalt hänfördes. I detta sammanhang tillåte sig riksräkenskapsverket erinra om att ämbetsverket i utlåtande den 18 februari 1939 över verkstadsskoleutredningens förslag angående överstyrelse för yrkesutbildning uttalat, att tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola borde överföras till handelsdepartementet.

Med anledning därav att högskolans styrelse föreslagit, att taxa för provningar och undersökningar, som utfördes vid anstalten, skulle godkännas av styrelsen, ville riksräkenskapsverket allenast erinra, att dylik taxa för statens provningsanstalt fastställdes av Kungl. Maj:t (sv. förf.-saml. 1933: 268).

Till sist ville riksräkenskapsverket i fråga om anstaltens benämning föreslå, att anstalten erhöles namnet »Statens skeppsprovninganstalt». I samband därmed borde tagas under övertvägande, huruvida icke statens provningsanstalt borde benämnas »Statens allmänna provningsanstalt».

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av det anförda har frågan om upprättande av en skeppsprovninganstalt i Göteborg i anslutning till fackavdelningen för skeppsbyggeri vid Chalmers tekniska högskola numera fortskridit så långt, att byggnadsarbetena äro i stort sett avslutade och den maskinella utrustningen kan beräknas bliva inmonterad under våren 1940. Under ärendets tidigare behandling av Kungl. Maj:t och riksdagen har enighet rått därom, att anstalten, vars viktigaste del utgöres av en modellränna, skall användas såväl för undervisningsändamål och vetenskaplig forskning som även för utförande av praktisk provningsverksamhet för skeppsbyggeriindustriens räkning. Det återstår nu att med utgångspunkt härifrån taga ställning till spörsmålet om anstaltens organisation i administrativt och ekonomiskt hänseende.

I likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket är jag av den uppfattningen, att skeppsprovninganstalten bör inom statsförvaltningen intaga en ställning liknande den, som innehaves av statens provningsanstalt. Jag biträder alltså ämbetsverkens mening, att medel för anstaltens verksamhet böra anvisas å för anstalten under tionde huvudtiteln upptagna avlönings- och omkostnadsanslag samt att anstaltens inkomster å verksamheten böra redovisas under särskild inkomsttitel å riksstaten. I anslutning härtill böra för anstalten — vilken såsom riksräkenskapsverket föreslagit synes böra benämnas statens skeppsprovninganstalt — fastställas avlönings- och omkostnadsstater på sätt gäller för statliga verk och myndigheter i övrigt. Ehuru jag förutsätter, att framdeles förfares i överensstämmelse med dessa synpunkter, vill jag emellertid, med hänsyn till de särskilda omständigheter, som torde få anses förbundna med verksamheten under den första tiden, förorda, att för nästa budgetår den av högskolestyrelsen föreslagna anordningen tillämpas. Jag tillstyrker alltså, att för budgetåret 1940/41 medel anvisas under allenast ett anslag, så beräknat, att det kan antagas motsvara skillnaden mellan anstaltens utgifter och inkomster; inkomsterna förutsättas härvid skola redovisas såsom uppörd å anslaget. Vid bifall till detta förslag torde inkomst- och utgiftsstat för anstalten för sagda budgetår få fastställas av Kungl. Maj:t i samband med att anslaget ställes till förfogande för ändamålet.

För provningar, vilka för industriens räkning utföras vid anstalten, förutsättes ersättning skola utgå. Anstaltens verksamhet kommer sålunda att bli affärsbetonad. Bland annat med hänsyn härtill synes det riktigt, att anstalten, trots dess nära anknytning till högskolan, drives såsom ett från denna fristående företag. Samhörigheten med högskolan synes emellertid motivera att, såsom föreslagits, högskolans styrelse också blir styrelse för anstalten. Hur ledningen av verksamheten i övrigt skall anordnas har varit föremål för olika meningar. Enligt högskolestyrelsens förslag skulle ansvaret för anstalten under styrelsen tillkomma en särskild direktion, som vid sin sida skulle hava en rådgivande nämnd; vidare skulle den närmaste ledningen under direktionen av anstalten handhas av en föreståndare med biträde av en överingenjör. Mot ifrågavarande förslag hava invändningar anförts av de i ärendet hörda myndigheterna, vilka funnit en sådan organisation alltför vidlyftig. För egen del finner jag ämbetsverkens mening, att nyssnämnda föreståndare- och överingenjörsbefattningar lämpligen borde sammanföras till en befattning, förtjäna beaktande. I varje fall förefaller det som skulle en dylik anordning kunna godtagas tills vidare, innan större erfarenhet vunnits beträffande arbetsuppgifternas omfattning. Vad organisationen i övrigt beträffar anser jag det vara av vikt, att de intressen, vilka närmare beröras av anstaltens verksamhet, få tillfälle att göra sina synpunkter gällande med avseende å ledningen av arbetet. Formerna härför kunna emellertid diskuteras. Jag förordar, att nu icke tages slutlig ståndpunkt till detta spörsmål, utan att detsamma får bli beroende på prövning i samband med utfärdande av den instruktion för anstalten, varom Kungl. Maj:t torde hava att framdeles besluta.

Såsom statskontoret anført torde anstaltens befattningshavare böra avlönas uteslutande medelst fasta arvoden; något tantiemsystem torde således icke böra komma till användning. Med hänsyn härtill ävensom till det ökade arbete och ansvar som kommer att åvila överingenjören om denne, på sätt förut anförts, skall jämväl utöva befattningen som anstaltens föreståndare, torde det fasta arvodesbeloppet böra ej oväsentligt höjas. I betraktande jämväl av nödvändigheten att till befattningen förvärvas en väl kvalificerad och lämplig person, vill jag föreslå ett årsarvode av 17,000 kronor. De av statskontoret i övrigt framförda erinringarna beträffande anställnings- samt pensionsförhållandena vid anstalten synas böra beaktas. Vad omkostnaderna angår synes annat ej vara att invända mot högskolestyrelsens beräkningar än att, utöver av styrelsen upptagna utgifter, något belopp torde, på sätt riksräkenskapsverket föreslagit, böra avses jämväl för värme och lyse.

De jämkningar i högskolestyrelsens förslag, vartill nu anförda förhållanden giva anledning, lära icke behöva medföra, att den av styrelsen beräknade totala kostnadsramen för verksamheten under nästa budgetår, 60,000 kronor, överskrides. Då till bestridande av dessa kostnader beräknas komma att stå till anstaltens förfogande inkomster om sammanlagt 50,000 kronor, skulle, såsom styrelsen anført, uppstå en brist av 10,000 kronor. Jag tillstyrker, att anslag till anstalten för nästa budgetår upptages med detta

belopp. Med hänsyn till de ovissa förutsättningar, på vilka inkomstberäkningarna bygga, vill jag emellertid föreslå, att medelsanvisningen sker i form av förslagsanslag, därvid jag dock förutsätter, att högre belopp av anslaget än 10,000 kronor icke må tagas i anspråk utan efter närmare prövning av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skeppsprovninganstalt* för budgetåret 1940/
41 under tionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 10,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.